

Уявіце сабе сьвет, у якім кожны чалавек на плянэце мае вольны доступ да ўсіх ведаў чалавецтва. Джымі Ўэйлз

Прывітаньне! Мяне клічуць Вікі. Я карыстаюся Вікіпэдыяй, калі мне трэба даведацца больш пра нейкую тэму. Але мне цікава ведаць, хто ж піша гэтыя артыкулы? Чаму яны з часам зьмяняюцца? Я чула, што кожны можа рэдагаваць Вікіпэдыю, ці магу я зрабіць гэта таксама? Якім чынам?

Як працуе Вікіпэдыя

Што такое Вікіпэдыя ўвогуле, па якіх прынцыпах працуе

Вікіпэдыя (па-ангельску: *Wikipedia*; *wiki* (тэхналёгія супольнага стварэння сайтаў — ад гавайскага *wiki*) + *энцыкляпэдыя*) — шматмоўная агульнадаступная інтэрнэт-энцыкляпэдыя свабоднага распаўсюджвання, якая ствараецца супольнай працай добраахвотных аўтараў і каардынуецца непрыбыткавай арганізацыяй **Фундацыяй Вікімэдыі**, якая знаходзіцца ў **Сан-Францыска (Каліфорнія)**. Распачатая **Джымі Ёэйлзам і Лары Сэнгерам** у 2001 годзе, Вікіпэдыя з'яўляецца найбуйнейшым і самым папулярным даведнікам у інтэрнэце, які вельмі хутка разьвіваецца.

Вікіпэдысты ствараюць найбуйнейшае сховішча вольных ведаў ў свеце.

Усё, што ёсьць у Вікіпэдыі, было напісанае такімі ж людзьмі, як Вы. І насамрэч Вікіпэдыя перастане быць найбуйнейшай он-лайн-энцыкляпэдыяй у сьвеце без людзей, якія будуць рабіць далейшы ўнёсак інфармацыі, выяваў і зьвестак.

Многія ўдзельнікі, або вікіпэдысты, імкнуцца забясьпечыць бескаштоўныя веды кожнаму. Вось чаму людзі з усяго сьвету выкарыстоўваюць свой вольны час дзеля захаваньня й паляпшэньня якасьці артыкулаў у Вікіпэдыі.

Вікіпэдыя дае кожнаму магчымасьць свабодна абменьвацца ведамі.

Кароткая спасылка

Вікіпэдыя:Пра Вікіпэдыю

Пяць правілаў Вікіпэдыі

Грунтоўныя прынцыпы, якімі карыстаецца Вікіпэдыя, былі гістарычна абагульнены суполкай рэдактараў у **пяць «слупоў»**:

Сіні слуп (1: Энцыкляпэдыя) Вікіпэдыя — гэта энцыкляпэдыя, якая ўвабрала ў сябе элементы агульных і спэцыялізаваных энцыкляпэдыяў, альманахаў і геаграфічных даведнікаў. Зьмест мусіць быць пацверджаны цытатамі з крыніцаў, вартых даверу. Вікіпэдыя — ня месца для публікацыі асабістых меркаваньняў удзельнікаў, асабістага досведу або ўласных перакананьняў.

Зялёны слуп (2: НПГ) Вікіпэдыя мае нэўтральны пункт гледжаньня. Гэта значыць, што мы імкнемся да непрадузятасьці кожнага артыкула. У некаторых выпадках гэта вымагае прывядзеньня некалькіх пунктаў гледжаньня з адпаведным кантэкстам, каб паказаць шматграннасьць прадмету. Пры гэтым ня варта адзначаць які-небудзь з варыантаў як «лепшы пункт гледжаньня» або «непахісную ісьціну».

Жоўты слуп (3: Вольны) Вікіпэдыя мае вольны зьмест, які кожны ўдзельнік можа рэдагаваць і распаўсюджваць. У сувязі з вольным ліцэнзаваньнем усяго зьместу Вікіпэдыі, ніводны ўдзельнік ня можа перашкаджаць рэдагаваньню і распаўсюджваньню артыкулаў. Адпаведна, усе ўнесеныя вамі праўкі, у сваю чаргу, могуць быць бязьлітасна адрэдагаваныя ці перапрацаваныя суполкай і распаўсюджаныя ў любым выглядзе. У той жа час трэба заўсёды памятаць пра аўтарскае права і паважаць яго.

Аранжавы слуп (4: Ветлівасьць) Вікіпэдыстам варта мець паміж сабой ветлівыя і ўзаемапаважлівыя зносіны. Паважайце і будзьце ветлівымі з Вашымі калегамі-вікіпэдыстамі, нават калі Вы ня згодныя зь імі. Прытрымлівайцеся этыкету і пазьбягайце асабістых выпадаў, абразав, пагрозаў і агрэсіі. Будзьце адкрытымі і гасьціннымі.

Чырвоны слуп (5: Ігнаруйце ўсе правілы) Вікіпэдыя ня мае нязьменных правілаў за выключэньнем пяці, пададзеных на гэтай старонцы. Будзьце рашучымі і ня бойцеся рабіць памылкі: атрымлівайце задавальненьне ад рэдагаваньня, бо ніхто не вымагае ад Вас стварэньня ідэальных артыкулаў, хоць да гэтага, безумоўна, варта імкнуцца. Гэта пяты і самы важны слуп!

Кароткая спасылка

Вікіпэдыя:Пяць слупоў

*Але хто вырашае,
што будзе апублікаванае?
Галоўны рэдактар ці нехта іншы?*

Ролі і магчымасьці

Зьмяняць існуючыя артыкулы ў Вікіпэдыі можа любы, хто мае доступ да інтэрнэту. Кожны ўдзельнік Вікіпэдыі працуе на разьвіцьцё супольнасьці. І Вы можаце выступіць у ролі, якая Вам больш цікавая ў Вікіпэдыі:

РЭДАКТАР

Дадае інфармацыю да артыкулаў з кнігаў, вэб-сайтаў, газэтаў і іншых крыніцаў, якія заслугоўваюць давер. Таксама ініцыюе стварэньне новых артыкулаў. Структуруе альбо вікіфікуе артыкулы, выкарыстоўваючы вікі-разьметку, якую лягчэй чытаць.

КАРЭКТАР

Паляпшае існуючыя артыкулы, выпраўляе стылістыку мовы й граматыку артыкулаў.

ПАЧАТКОВЕЦ

Робіць дробныя праўкі. Напрыклад, выпраўленьне напісаньня словаў. Таксама ён прапануе шляхі паляпшэньня артыкула, паведамляючы пра гэта на старонцы абмеркаваньня артыкула.

ІЛЮСТРАТАР

Загружае малюнкi, фатаздымкі, мапы й візуальныя дапаможнікі, якія маюць дачыненьне да артыкула, пры гэтым не забываючыся на аўтарскія правы графічных матэрыялаў.

ДАГЛЯДЧЫК

*Выяўляе артыкулы з прад-
узятым стаўленьнем да напі-
санага і выпраўляе іх. Назірае за
зьменамі, унесенымі аўтарам без
нэўтральнасьці да прадмету ці
аб'екту артыкула, забясьпечвае
фактычную дакладнасьць
зьвестак у артыкуле і яго
нэўтральнасьць.*

МЭДЫЯ- АКТЫВІСТ

*Піша пра навіны й
падзеі Вікіпэдыі дзеля
пашырэньня яе
вядомасьці й раз-
уменьня.*

ПЕРАКЛАДЧЫК

*Перакладае артыкулы
зь іншых моўных вэрсіяў
на беларускую мову, ці
пашырае веды пра
Беларусь на іншых
мовах.*

АДМІНІСТРАТАР

*Мае права абараняць і
выдаляць старонкі.
А таксама адказнасьць —
актыўна ўдзельнічаць у
разьвіцьці Вікіпэдыі
любымі іншымі
спосабамі.*

АРГАНІЗАТАР ПАДЗЕЯЎ

*Ладзіць мерапрыемствы,
накіраваныя на разьвіць-
цё Вікіпэдыі, узмацненьне
й пашырэньне вікі-
супольнасьці.*

Гэты пералік не абмежаваны, можна
прыдумаць і іншыя заняткі, якія былі
б карысныя Вікіпэдыі.

Уліковы запіс карыстальніка Вікіпэдыі

*Я жадаю дапамагчы людзям
атрымаць вольны доступ
да бясплатных ведаў.
Распавядзі мне больш. З чаго мне пачаць?*

Стварэньне ўліковага запісу карыстальніка зьяўляецца добрым першым крокам, калі Вы пачынаеце рабіць унёсак у Вікіпэдыю. Рахунак дазваляе Вам:

- ствараць новыя артыкулы;
- запампоўваць выявы;
- пераносіць старонкі.

Вы таксама атрымаеце доступ да спецыяльных функцыяў, такіх як «**Мой сьпіс назіраньня**». Сьпіс назіраньня дазваляе Вам сачыць за артыкуламі, якія Вы адрэдагавалі і паставілі пазнаку пра цікавасьць да старонкі. Каб дадаць артыкул у сьпіс назіраньня, націсьніце на значок-зорачку ў верхняй частцы артыкула.

Што яшчэ больш важна, такім чынам усе Вашыя зьмены ў артыкулах Вікіпэдыі запісваюцца пад імем Вашага рахунку, ідэнтыфікуючы Вашу дзейнасьць у Вікіпэдыі. Гэта дапаможа Вам узаемадзейнічаць зь іншымі людзьмі, якія рэдагуюць тыя ж артыкулы, што й Вы, і дапаможа Вам стаць надзейным **сябрам супольнасьці**.

Калі Вы прызвычаіцеся да Вікіпэдыі, Вы выявіце, што будзеце здольныя ўдзельнічаць у дыскусіях, і зможаце дапамагчы іншым у рэдагаваньні артыкулаў.

Рэдагаваньне без рэгістрацыі

Вы можаце рэдагаваць Вікіпэдыю без рэгістрацыі. Тым ня менш, без выкарыстаньня рахунку Вашыя праўкі будуць запісвацца пад Вашым IP-адрасам. Практыка сьведчыць пра тое, што супольнасьць **Вікіпэдыі схільная не давяраць праўкам ананімаў**.

Як стварыць новага карыстальніка

Стварыць ўліковы запіс у Вікіпэдыі вельмі лёгка:

- Націсьніце на «Стварэньне рахунку» у правым верхнім куце старонкі.
- Запоўніце імя ўдзельніка (магчыма нік).
- Абярыце сабе пароль.
- Націсьніце на спасылку «Стварыць рахунак».

Калі Вы ствараеце ўліковы запіс карыстальніка, лепш запоўніць поле e-mail. У гэтым выпадку Вы зможаце аднавіць свой пароль, калі забудзеце яго.

Кароткая спасылка

Вікіпэдыя:Як зарэгістравацца 🔍

*Гэта было хутка!
Цяпер я маю рахунак і магу
ствараць якасныя артыкулы.*

Імя ўдзельніка (дапамажыце выбраць)

Пароль

Пацвердзіце пароль

Адрас электроннай пошты (неабавязковы)

У матах абароны вэн ад рэкамэндэчнага стварэння рахункаў, мы просім вас увесці словы, якія паказаныя ў полі ніжэй (больш інфармацыя).

CAPTCHA Праверка быліся

[Спампаваць](#)

Не бачыце выявы? [Закрываць выяву](#)

[Стварыць рахунак](#)

Асабістая старонка ўдзельніка

Дадаць інфармацыю пра сябе й свае інтарэсы можна на вашай старонцы ўдзельніка. Кожны рахунак мае старонку ўдзельніка й старонку гутарак. Вы можаце знайсці спасылкі на сваю старонку й гутаркі ў **правым верхнім куце экрана**. Каб перайсці на Вашую старонку карыстальніка трэба націснуць на Ваше імя карыстальніка, якое знаходзіцца побач са значком удзельніка. Потым націсьніце на кнопку «Рэдагаваць крыніцу», каб напісаць пра сябе. Калі скончыце пісаць пра сябе, націсьніце на кнопку «Захаваць старонку» у ніжняй частцы экрана.

Вы можаце напісаць пра сябе, свае спэцыяльныя веды, і пазначыць Вашую цікавасьць, у прыватнасьці цікавасьць да тэматыкі ці да пэўных артыкулаў.

Зносіны зь іншымі карыстальнікамі Вікіпэдыі праз старонку «Мае гутаркі»

Старонка гутарак удзельніка зьяўляецца месцам, дзе Вы й іншыя ўдзельнікі маюць магчымасьць пакідаць паведамленьні, на якія можна адказваць. Многія ўдзельнікі пакідаюць прывітаньні для новых карыстальнікаў. Іншыя вікіпэдысты могуць выкарыстоўваць гэтую прастору, каб пачаць размову, пазнаёміцца з Вамі лепей і зразумець Вашыя зьмены, якія Вы зрабілі ў артыкулах.

*О, хтосьці пакінуў паведамленьне на маёй старонцы абмеркаваньня.
У ім тлумачыцца, што мае праўкі былі адмененыя, бо я не спасылалася на крыніцы.
З тае прычыны, што факт, які я дадала, падмацоўваецца на вэб-сайце ўрада, я зраблю рэдагаваньне наноў.
На гэты раз я ўключу крыніцу ў разьдзел спасылак у канцы артыкула.*

Карыстальніцкі інтэрфэйс Вікіпэдыі

Вікіпэдыя
Вольная энцыклапедыя

[Галоўная старонка](#)
[Выдадзеныя артыкулы](#)
[Рубрыкацыя](#)
[Медыявікі артыкулы](#)

Тэмы

- [Падтрымка пра пазыцыю](#)
- [Сэрвіс](#)
- [Апавяшчэнні](#)
- [Навіны і падзеі](#)
- [Дэталізацыя](#)
- [Апавяшчэнні](#)

Дзеяслова

- [Стварэнне акаўнта](#)
- [Зарэгістраваць](#)
- [Вярнуць пароль](#)

Стварэнне рэсурсаў: [Удзячымся](#)

Галоўная старонка

Абвеставанне

Навіны

Павяшчэнні

Павяшчэнні гісторыі

Пошук

Вітаем у Вікіпэдыі,

вольнай энцыклапедыі, якую можа рэдагаваць кожны.

Цяпер 87 899 артыкулаў на беларускай і чатыры тысячы артыкулаў на беларускай мове афіцыйна праймаюцца.

[Як стварыць новы артыкул](#) · [Дэталі](#)

Абраны артыкул

Выбух на станцыі метро

«Кастрычніцкая» — тэрыстычны акт, што адбыўся 11 красавіка 2011 года ў 17:55:50 павадле месцавага часу ў Менску, сталіцы Беларусі. У вагону тэраксту загінулі 18 чалавек, 204 былі параненыя.

Ці ведаеце вы...

2 чалавекі загінулі (21—31 жніўня)

- ...чаму найбольш дакладнамы японскі танк не ўдзельнічаў у бітвах Другой сусветнай вайны?
- ...што сутні 30 чэрвеня 2015 складалася з 86 401 секунды?
- ...якая беларуская калонія першая падкаставіла

На іншых мовах

Беларуская

Deutsch

English

Español

Français

Italiano

Lietuvių

Latviešu

Nederlands

Polski

Português

Русский

Svenska

Українська

поўны сьпіс

Дапамога дазволіць Вам даведацца больш пра тое, як працуе Вікіпэдыя.

У **Апошніх зьменах** ёсьць сьпіс зьменаў, якія былі зробленыя ва ўсіх артыкулах Вікіпэдыі ў храналёгічным парадку. Гэтая старонка дазваляе выяўляць артыкулы з памылкамі і акты вандалізму.

Інтэрвікі. Гэта функцыя зьвязвае адзін артыкул на розных мовах. Вікіпэдыя існуе на больш чым 280 мовах.

З дапамогай **Пошуку** Вы знойдзеце артыкул па Вашым запыце. Калі артыкул яшчэ не існуе, будзе адлюстраваны сьпіс артыкулаў, у якіх гэтае слова прысутнічае.

Стварэньне рахунку ў верхнім правым куце старонкі дае Вам доступ да ўсіх прыладаў Вікіпэдыі й дапамагае стварыць свой онлайнавы рахунак.

Форум – гэта адмысловае месца для камунікацый удзельнікаў Вікіпэдыйнай супольнасьці. Тут Вы можаце абмеркаваць тэхнічныя і арганізацыйныя пытаньні Вікіпэдыі.

Разгляд закладак на старонцы артыкула

Асноўныя панэлі дзеянняў з артыкулам змяшчаюцца ўверсе справа.

Панэль **рэдагаваць**. Заўважылі недарэчнасці? Будзьце рашучымі — націсьніце на панэль і палепшыце артыкул.

Панэль **рэдагаваць крыніцу**. Клікнуўшы на панэль, Вы атрымаеце пашыраныя магчымасці рэдагавання, патрапіўшы ў крынічны код вікі-разьметкі, якая мала чым адрозьніваецца ад стандартнага HTML-коду. Прыклады працы з кодам глядзіце ніжэй.

Даведайцеся больш, націсьніце **гісторыя** і высветліце, як артыкул разьвіўся да цяперашняга стану. Старонка гісторыі таксама дазваляе праглядзець і параўнаць мінулыя версіі артыкула.

Старонка **абмеркавання** з'яўляецца месцам для абмеркавання аўтарамі й іншымі ўдзельнікамі плянаў аб структуры артыкула. Тут адбываюцца размовы й дасягненні кансэнсусу па зьмесьце артыкула. Гэта месца, дзе можна папрасіць дапамогі па пытаннях, звязаным з гэтым артыкулам. Таксама, калі Вы ня хочаце дапісваць артыкул уласнаручна, націсьніце «абмеркаваньне» і напішыце свае ідэі й прапановы на старонцы гутарак.

[Артыкул](#) [Абмеркаваньне](#)

Стварэньне артыкулаў

Існуе **шмат тэмаў, не закранутых артыкуламі ў Вікіпэдыі**. Калі Вы знайшлі такую, пашукайце спачатку іншыя варыяцыі назвы гэтай тэмы. Таксама праверце, ці закранутая дадзеная тэма ў артыкуле сумежнай тэматыкі. Напрыклад, інфармацыя пра пэўны востраў можа быць прыведзеная ў артыкуле пра краіну, якой ён належыць.

Калі тэма сапраўды не закранутая ў Вікіпэдыі, дык гэта можа быць ад таго, што яна надта нязначная й малавядомая, каб пісаць пра яе ў Вікіпэдыі, як то музычны гурт з найбліжэйшага гаражу альбо нічым не вядомая асоба, якая вядзе блог.

Калі ж Вы лічыце, што тэма ўсё ж не павінная быць абмінута ў Вікіпэдыі, прыступайце да стварэньня адпаведнага новага артыкула.

Кароткая спасылка

ВП:КВД

Агляд крыніц па тэме артыкула

Артыкулы Вікіпэдыі павінны грунтавацца на надзейных, бесстароньніх, апублікаваных крыніцах з рэпутацыяй хуткаправяральных і дакладных. Гэта азначае, што Вікіпэдыя зьмяшчае меркаваньні толькі вартых даверу аўтараў, а ня погляды вікіпэдыіцаў, якія прачыталі матэрыял і інтэрпрэтавалі яго на свой лад.

Слова «**крыніца**» мае ў Вікіпэдыі тры значэньні:

- уласна частку твору (артыкул, дасьледаваньня, дакумэнт, кнігі);
- аўтара твору (напрыклад, пісьменьніка);
- і яго выдаўца (напрыклад, «Наша Ніва» ці выдавецтва «Беларуская энцыкляпэдыя імя П. Броўкі»).

Усе тры могуць уплываць на надзейнасьць. З гэтай прычыны вартымі даверу крыніцамі могуць быць апублікаваныя матэрыялы з вартым даверу працэсам апублікаваньня; гэта могуць быць і аўтары, якія заслужылі аўтарытэт у апісаньні асобы, пра якую вядзецца; або і першае, і другое.

Калі Вы жадаеце дадаць новы артыкул, варту пашукаць адпаведныя крыніцы, якія будуць утрымліваць тую інфармацыю, якую будзе раскрываць артыкул. **Мінімум варту знайсці дзьве крыніцы, а лепей – чатыры-пяць.**

Стварэньне новага артыкула

Перад даданьнем артыкула абавязкова паглядзіце, ці існуе ўжо такі, выкарыстоўваючы сынанімічныя назвы ў пошуку. Гэта можна зрабіць у стандартным пошукавіку або праз убудаваны пошук у Вікіпэдыі.

Калі артыкул ужо існуе, магчыма Вы можаце дадаць новыя зьвесткі, дапоўніць ці скарэктаваць існы артыкул. **Калі артыкул не існуе**, Вы пабачыце заглавак артыкула ў выглядзе **чырвонай спасылкі**. Націсьніце на яе, і адчыніцца вакно стварэньня новага артыкула.

На старонцы рэдагаваньня Вы можаце смела пісаць тэкст артыкула (можаце загэдня падрыхтаваць тэкст, напрыклад, у нататніку, і потым толькі перанесьці і аформіць яго на старонцы стварэньня). Не забывайцеся націскаць **Захаваць старонку** пасля сканчэньня чарговых рэдагаваньняў (перад захаваньнем зьменаў можна націснуць на **Праглядзець**, каб убачыць, як старонка будзе выглядаць пасля захаваньня).

Каб зрабіць тэкст лёгка і зручным для чытаньня на старонках Вікіпэдыі, неабходна азнаёміцца і вывучыць базавыя правілы **вікі-фарматаваньня** (*глядзіце разьдзел «Вікіразь-метка»*).

Таксама праглядзіце, як аформлены і пабудаваны артыкулы па тэмах, блізкіх да Вашай, і адфарматуйце свой падобным чынам.

Па магчымасьці дадайце ў артыкул спасылкі на іншыя існуючыя артыкулы Вікіпэдыі (імёны, назвы, зьявы). Менавіта на гіпэрспасылках і пабудаваная праца, пошук і распаўсюд ведаў у Вікіпэдыі.

Ваш новы артыкул будзе добры, калі Вы будзеце памятаць пра тры пункты:

- Апісаньне зьявы, падзеі, асобы;
- Прычыну значнасьці абранай тэмы;
- Спасылкі на надзейныя крыніцы інфармацыі па тэме.

Выкарыстоўвайце **шаблён {{Рэдагую}}**, калі актыўна займаецеся артыкулам. Гэта паслужыць сыгналам іншым вікіпэдыстам пачакаць перад яго актыўным выпраўленьнем.

Кароткая спасылка

Вікіпэдыя:Як стварыць новы артыкул

Для пэрфэкцыяністаў

Яшчэ адзін варыянт стварэння артыкула — скарыстацца «**пясочніцай**». Рабіце сваю працу там датуль, пакуль артыкул ня будзе ўтрымліваць тры вышэй азначаныя элементы.

Каб трапіць у пясочніцу, Вам неабходна яе стварыць. Назва старонкі павінна мець наступны выгляд **Удзельнік:Назва рахунку ўдзельніка/Пясочніца**.

Можаце карыстацца гэтай старонкай, каб захоўваць на ёй сваю чарнавую працу. Калі Вы цалкам скончылі сваю працу над артыкулам, знайдзіце іншага ўдзельніка, якому будзе цікавая гэтая тэма, з запытам зрабіць рэцэнзію створанага Вамі артыкула.

Пасля гэтага скарыстайцеся спасылкай **Перанесьці**, якая месціцца ў выпадаючым меню каля поля пошуку, каб перанесці змест Вашай пясочніцы ў адпаведны артыкул Вікіпедыі.

На старонцы, якая ў выніку адчыніцца, абярыце элемент «**(Асноўная)**» у выпадаючым спісе «**Новая назва**», пасля ўвядзіце адпаведную назву для артыкула замест назвы Вашай пясочніцы, растлумачце, што Вы робіце, у полі «**Прычына**» і націсьніце на кнопку **Перанесці старонку**.

Як назваць артыкул

Калі назва артыкулу складаецца зь некалькіх словаў, **першая літара першага слова** заўжды вялікая, астатнія словы — праз прагал з малой літары (пр. Таварыства беларускай школы).

Назоўны склон, адзіночны лік. Акрамя выпадкаў, калі слова мае толькі множную форму, калі мае сэнс адрозьніць артыкул пра адзін аб'ект і пра сукупнасьць, групу аб'ектаў.

Замежныя імёны і назвы пажадана падаваць у беларускім напісаньні (Уладзімер Жырыноўскі, а не Владимир Жириновский). Калі няма агульнапрынятага беларускага адпаведніка, можна пісаць арыгінальную форму, але на пачатку артыкулу (у дужках) пажадана даць прыклад вымаўленьня: Linux (лінакс).

Калі назва адпавядае **некалькім (розным) сэнсам**, зьявам, аб'ектам — варта стварыць адну абагульняючую старонку з гэтай назвай і пералічыць там спасылкі на больш дэтальныя. Назвы такіх старонак складаюцца з агульнай назвы плюс удакладненьне ў круглых дужках. Напрыклад, агульны артыкул: Сыстэма можа спасылацца на Сыстэма (паліталёгія), Сыстэма (матэматыка) і да т. п.

Назвы артыкулаў пра нейкі **твор** — без двукосься і без удакладняльнага слова: Песьня пра зубра, а не паэма Песьня пра зубра і ня «Песьня пра зубра».

Ня трэба закладаць у назву **герархію** паняткаў, напрыклад: Зборная Беларусі па хакеі, а не Беларускі хакей: зборная.

Ня трэба ўжываць у назве розныя **службовыя сымбалі** кшталту |, *, &, +, {, }, [,].

Узорная структура добрага артыкула

Добрыя і абраныя артыкулы — тыя артыкулы, да якіх варта імкнуцца пры напісаньні свайго артыкула. Напрыклад, **добрыя артыкулы** павінны мець адносна высокі ўзровень якасьці, але, у адрозьненьне ад **абраных артыкулаў**, усе патрабаваньні да іх носяць больш мяккі характар.

У дадатак да агульных правілаў, датычных артыкулаў Вікіпэдыі, добрыя артыкулы павінны быць:

- **Якасна састаўленымі і арыгінальнымі:** напісанымі для Вікіпэдыі, а не скапіяванымі аднекуль. Мова й стыль напісаньня павінны быць на добрым узроўні і ня ўтрымліваць відавочных памылак.
- **Поўнымі:** раскрываць тэму ў поўным аб'ёме, улічваць самыя значныя факты і меркаваньні.

- **Добра прапрацаванымі:** адлюстроўваць старанны і рэпрэзэнтатыўны агляд асноўнай літаратуры па тэме, калі большасць самых значных сыцьверджанняў можа быць правешана ў якасных і надзейных крыніцах, утрымліваць спіс літаратуры і зноскі.
- **Утрымліваць зноскі на крыніцы інфармацыі** асноўных тэзісаў, фактаў, сыцьверджанняў, якія могуць выклікаць недавер, а таксама ацэначных меркаванняў па тэме артыкула.
- **Неўтральнымі:** прадстаўляць меркаванні справядліва і непрадузята.
- **Стабільнымі:** калі змест артыкула не зьяўляецца тэмай спрэчак і ў ім не вядзецца вайны правак.
- **З уводзінамі:** утрымліваць мінімум 3—4 сказы ўводзінаў, якія каратка раскрываюць тэму артыкула.
- **Структураванымі:** мець добра структураваную герархію разьдзелаў.
- **Мець выявы толькі зь ясным ліцэнзійным статусам:** павінны ўтрымліваць толькі вольныя выявы і/ці абгрунтаваную, мінімальна неабходную колькасць Fair-use выяваў, якія адпавядаюць крытэрам добрапрыстойнага выкарыстоўвання.
- **Закончанымі:** ня ўтрымліваць яўна недапісаныя разьдзелы.
- **Мець катэгорыі й інтэрвікі.**

Што рабіць пасля стварэння артыкула

- **Стварыць перанакіраванні** на назву створанага артыкула, калі гэта патрабуецца. Напрыклад: артыкул створаны пад асноўнай назвай «Янка Купала», дарэчным будзе стварыць перасылку «Іван Луцэвіч».
- Націснуць на экране злева ад навастворанага артыкула **Дадаць спасылкі** і паставіць спасылку на адпаведнік артыкула з вядомай Вам мовы (калі адпаведнік існуе ў іншым моўным разьдзеле). Гэта робіцца праз **Інтэрвікі** ў левай калонцы зьнізу.
- **Злучыць** створаны Вамі артыкул з іншымі артыкуламі, у якіх згадваецца Вашая тэма.

Даданьне катэгорыяў

Катэгорыя – адмысловая старонка, якая зьмяшчае сьпіс артыкулаў, што ўваходзяць у дадзеную катэгорыю. Туды трапляюць усе старонкі, у якіх пазначана гэтая катэгорыя, у альфабэтным парадку. Катэгорыі розьняцца ад простых артыкулаў тым, што перад іх назвай ідзе ключавое слова **Катэгорыя**, напрыклад: *Катэгорыя:Беларускія літаратары*.

Катэгорыі граюць ролю **тэгаў**, якія дапамагаюць клясыфікаваць артыкулы па тэмах.

Перад тым, як дадаць катэгорыю, неабходна пашукаць яе праз пошук Вікіпэдыі. Знайшоўшы патрэбную катэгорыю, Вы можаце дадаць яе ўнізе старонкі, напрыклад **[[Катэгорыя:Беларускія літаратары]]**. Калі Вы не знаходзіце патрэбную катэгорыю, паспрабуйце пашукаць па словах-сынонімах. Калі ж патрэбнай катэгорыі не існуе – Вы можаце яе запачаткаваць, каб іншыя ўдзельнікі таксама маглі ёй карыстацца.

Вікіразьметка

Для выдзяленьня, аздабленьня тэксту рознымі стылямі і пазначэньня структуры тэксту ў Вікіпэдыі існуе спэцыяльная мова фарматаваньня – **Вікі-фарматаваньне**.

У правым слупку табэлі паказаны магчымасьці, якія можна ўжываць у артыкулах Вікіпэдыі, а ў левым – тое, што трэба напісаць, каб зрабіць такое фарматаваньне. Апісаньне разьметкі

Націснуўшы **рэдагаваць крыніцу**, Вы атрымаеце пашыраныя магчымасьці па праўцы артыкулаў. Вось найгалоўнейшыя інструкцыі па рэдагаваньні коду Вікіпэдыі.

Вікіразьметка	Выглядае як
“курсіў”	<i>курсіў</i>
“”тоўсты”	тоўсты
“””тоўсты курсіў”””	<i>тоўсты курсіў</i>
== заглавак == === падзаглавак === ==== падзаглавак (меншы шрыфт) ====	заглавак падзаглавак падзаглавак (меншы шрыфт)
[[Беларуская мова]], тэкст, [[Беларуская мова адрозны ад спасылкі]]	Беларуская мова , тэкст, адрозны ад спасылкі
спасылка на [[няісную яшчэ старонку]] вылучаецца чырвоным колерам	спасылка на няісную яшчэ старонку вылучаецца чырвоным колерам
спасылка на разьдзел артыкулу [[Беларусь#Насельніцтва Насельніцтва Беларусі]]	спасылка на разьдзел артыкулу Насельніцтва Беларусі
[https://www.facebook.com/BelarusianWikipedia спасылка на вонкавы сайт]	спасылка на вонкавы сайт

[[Катэгорыя:Войны Вялікага Княства Літоўскага]]	Артыкул будзе зьмешчаны ў катэгорыю войны Вялікага Княства Літоўскага
* зрабіць сьпіс проста (сьпіс будзе маркіраваны, а не нумараваны) ** болей зорачак — глыбейшы водступ	<ul style="list-style-type: none"> зрабіць сьпіс проста (сьпіс будзе маркіраваны, а не нумараваны) <ul style="list-style-type: none"> болей зорачак — глыбейшы водступ
# сьпіс з аўтаматычнай # нумарацыяй радкоў	<ol style="list-style-type: none"> сьпіс з аўтаматычнай нумарацыяй радкоў
[[Файл:Colosseum from inside +.jpg значак 250пкс Выява з подпісам]]	
<ref>Зьмяшчэньне зноскі пасля тэксту </ref>	Пазначэньне крыніцы інфармацыі зноскай. Адначасова ўнізе патрэбна зьмясьціць шаблён {{зноскі}}.
{{Крыніцы}} або {{reflist}}	Нумараваны сьпіс крыніц і зносак (дадаецца напрыканцы артыкула)
---~---~	Ваш подпіс з датаю (дадаецца толькі ў абмеркаваньнях артыкулаў)

Апісаньне рэдактара

- Перад захаваньнем рэдагаваньня карыстайцеся клявішай **Праглядзець**, каб пабачыць, як артыкул будзе выглядаць пасля захаваньня.
- Пажадана (але не абавязкова) каротка апісваць кожнае рэдагаваньне ў ваконцы пад назваю «**Кароткае апісаньне зьменаў**».

Дапаможныя сродкі

- Для спрашчэньня рыхтаваньня тэксту ў Вікіпэдыі існуе адмысловая прылада — Вікіфікатар. Вікіфікатар прызначаны для выпраўленьня тыпаграфікі (расстаноўкі двукосьсяў, працяжнікаў, непарыўных прагалаў і іншых знакаў паводле фармальных правілаў), афармленьня тэксту і паляпшэньня вікі-фарматаваньня.
- Для выпраўленьня агульных хібаў у клясычнай артаграфіі існуе г. зв. тарашкевізатар. Шукайце яго ў сваіх наладах у сэкцыі «Рэдагаваньне артыкулаў» (даступна толькі для зарэгістраваных удзельнікаў).

Кароткія спасылкі на карысныя старонкі (шукаць праз пошук у Вікіпэдыі)

Вікіпэдыя:Вікі-фарматаваньне

Вікіпэдыя:Памятка

Вікіпэдыя:Як рэдагаваць існуючы артыкул

Заліўка фотак (праект Wikimedia Commons)

Каб Ваш артыкул быў больш цікавы, Вы можаце дадаць у яго малюнак, відэа або гук. Уся інфармацыя ніжэй датычыцца ўсіх трох абазначаных тыпаў кантэнту.

Мэдыякантэнт можна дадаваць у кожным моўным разьдзеле Вікіпэдыі, але тады малюнак можна будзе ўжываць толькі ў тым моўным разьдзеле, у якім ён быў створаны.

Каб адзін і той жа файл выкарыстоўваць у розных моўных разьдзелах, трэба дадаць яго ў **ВікіСховішча (Wikimedia Commons)**, разьмешчанае па адрасе **commons.wikimedia.org** (мова сайта – ангельская).

Як дадаць мэдыякантэнт у ВікіСховішча

- Калі Вы ўжо стварылі акаўнт у Вікіпэдыі, тады **залагіньцеся ў Wikimedia Commons.**
- **Націсьніце** кнопку **Upload.**
- Адкрыеца старонка з заўвагамі, як дзейнічаць, каб не парушыць аўтарскія правы на мэдыякантэнт. Прачытайце. Націсьніце **Next.**
- **Абярыце мэдыяфайл(ы)** для запампоўваньня.
- Пазначце **аўтарскія правы** на файлы.
- Дадайце **назву і апісаньне** мэдыякантэнту, дадайце катэгорыі.
- **Мэдыя запампаванае!** Нарэшце Вы можаце скапіяваць код вікі-разьметкі, каб дадаць файл у Ваш артыкул.

Назва выявы звычайна разьмяшчаецца ў левым куце. Скапіруйце яе для таго, каб разьмясьціць на старонцы артыкула.

File:Белыя паліў.jpg

from Wikimedia Commons, the free media repository

Магчымыя варыянты ліцэнзій для вашага твору ў Wikimedia Commons.

Дэталі апісаньня кантэнту для запампоўваньня.

Магчымыя варыянты ліцэнзій для твору іншага аўтара ў Wikimedia Commons.

Пасьля ўсіх крокаў запампоўкі вашага кантэнту. Вы атрымліваеце магчымасьць адразу скапіяваць код для свайго артыкула.

Заліўка малюнкаў

Як правільна зрабіць малюнак

Найбольш распаўсюджаныя памылкі:

- Дрэнная якасьць малюнка (ня бачны, расплываецца аб’ект).
- Абрэзка значных дэталёў аб’екта.
- Адцягваньне ўвагі ад аб’екта прысутнасьцю чалавечых асоб, жывёл ці іншых аб’ектаў.

Увага: выява перад запампоўкай не павінна ўтрымліваць ніякіх вадзяных знакаў. Пажада-на запампоўваць выяву бяз штучна напісанага тэкста.

Як правільна даць назву файлу з выявай

Лепей замест назвы файла *Africa.png* выкарыстоўвайце больш дэталёвыя назвы, напрыклад, *Africa political map Jan. 2012.png* або такую *Africa political map with red borders.png*

Якія фарматы файлаў прыдатныя для выяваў

Найбольш распаўсюджаныя і рэкамендаваныя фарматы ў Вікіпэдыі: першы паводле папулярнасьці **jpeg** (самы кампактны) – 84%, **png** (зручны, калі ў вас празрыстая аснова, фон) – 7%, а трэці – **svg** (зручны для мапаў і лягатыпаў) – 5%. Але магчымыя й іншыя незапатэнтаваныя фарматы: **pdf**, **tiff**, **ogg**, **djvu** і іншыя.

Увага! У Вікіпедыі нельга выкарыстоўваць запатэнтаваныя фарматы кшталту: MP3, AAC, WMA, MPEG і большасьць AVI.
Калі Вы маеце кантэнт у непрымальным фармаце, пераканвэртуйце файл у вольны фармат.

Якія памеры файлаў аптымальныя для выяваў

Рэкамэндаваны **максымальны памер** загружанага файла на Wikimedia Commons – **100 мэгабайтаў** (*выключныя выпадкі 1 гігабайт*), але, напрыклад, малюнак лепей за ўсё рабіць да мэгабайту з памерамі, прыдатнымі для прагляду аб'екта і значных дэталей на ім.

Парады па апісаньні выявы

Абавязковыя палі:

- **Апісаньне (Description)** – можаце спаслацца на артыкул, дзе будзеце дадаваць фота/гук/мэдыя, або растлумачце больш дэталёва, што на фота (падзея, дата, дзейныя асобы). Апісаньне на ангельскай мове вельмі пажадана.
- **Месца, дзе ўзялі (source)**: Імя стваральніка або дакладны URL, дзе фота было ўзята (пажадана шлях менавіта да малюнка). Калі фота ўзята з кнігі (часопіса), пажадана пазначыць аўтара кнігі, ISBN, назву і дату выданьня.
- **Аўтар (Author)**: Пазначаць у любым выпадку.
- **Дазвол (Permission)**: Які закон або дакумэнт дазваляе выкарыстаньне матэрыялу.
- **Дата (Date)**: поўная дата лепей, чым проста год.

НЕ ЗЬМЯШЧАЙЦЕ Ё ВІКІПЭДЫЮ ВЯЯВЫ, АЎТАРСТВА І ЎМОВЫ
РАСПАЎСЮДЖАНЬНЯ ЯКІХ ВЫ НЯ ВЕДАЕЦЕ!

Як дадаць чужы малюнак

Неабходна атрымаць дазвол. Рэкамендуецца выкарыстоўваць пісьмовую форму дазволу, якую даслаць на адрас: **permissions-commons@wikimedia.org**. Пажадана з адрасу аўтара, або ўлучыце яго ў копію ліста.

Калі будзеце працаваць не з уласнымі выявамі, варта:

- **Распавесці** аўтару, што такое Вікіпедыя.
- **Пазначыць малюнак**, які Вы жадаеце размясціць (са спасылкай).
- **Пазначыць**, дзе Вы хочаце размясціць малюнак (са спасылкай).
- **Запытаць дазвол** на размяшчэнне выявы пад умовамі грамадзкага набытку або вольнай ліцэнзіі, напрыклад, *Creative Commons Attribution Share-Alike 4.0 International*
- На старонцы выявы **пазначыць імя аўтара**, а таксама **спасылку**, адкуль узята фота.
- Аددзячыць уладальніка выявы :-)

Кароткая спасылка на прыклад:

Вікіпедыя:Запыт дазвонаў на выкарыстаньне

Устаўка малюнкаў

Код генэруецца пасля заліўкі выявы:

[[Файл:Белы наліў.jpg|значак|Так выглядаюць звычайныя беларускія яблыкі.]]

і дадаецца самастойна ў патрэбнае месца артыкула.

Таксама можна дадаць выяву праз панэль рэдагавання артыкула, якая месціцца над асноўным полем уводу інфармацыі.

Назва файла бярэцца з загаловку на старонцы прагляда файла.

Пасля **Файл:Белы наліў.jpg** можна смела дадаваць праз рэдактар.

Устаўка галерэі

Дзеля дадавання галерэі неабходна выкарыстаць адмысловы тэг **<gallery>**, а таксама назвы файлаў выяваў зь **Wikimedia Commons**.

Прыклад:

<gallery>

Файл:Wiki.png|Подпіс 1

Файл:Wiki.png|Подпіс 2

</gallery>

Гэты тэг магчыма ўводзіць самому або праз графічны рэжым (абіраць у меню рэдагавання).

Пошук фота, відэа, аўдыё для Вашага артыкула

- Шукайце малюнкi, якія знаходзяцца ў грамадзкім набытку (public domain) або выкарыстоўваюць вольныя ліцэнзіі (*напрыклад, **Creative Commons Attribution Share-Alike 4.0***) у Сеціве.
- Шукайце малюнкi на дзяржаўных і ўрадавых сайтах.
- Шукайце малюнкi ў Вікіпэдыі ў адпаведных артыкулах на іншых мовах або заходзьце на Wikimedia Commons і корпайцеся там.
- Матывуйце іншых Вікі-рэдактараў дапамагчы Вам.

Калі не знайшлі малюнак, але вельмі хочацца, **пастаўце заглушку**. Гэта будзе сыгналам для іншых вікіжыхароў дапамагчы пашукаць, або распачніце на старонцы абмеркаваньня тэму пошуку малюнка.

Перш за ўсё рабіце свае малюнкi.

Як кантактаваць зь вікі-суполкай Беларусі

Група карыстальнікаў Вікіпэдыі — гэта арганізаваная суполка вікіпэдыстаў, якія жадаюць больш узаемадзейнічаць для больш актыўнага і эфэктыўнага разьвіцьця ведаў на беларускай мове.

Разьдзелы беларускай Вікіпэдыі існуюць двума правапісамі:

клясычны (***тарашкевіца***) —
be-tarask.wikipedia.org

акадэмічны (***наркамаўка***) —
be.wikipedia.org

Сьпіс рассылак юзэргрупы

— *Тут апошнія навіны, цікавыя і карысныя спасылкі.*

<http://falanster.info/mailman/listinfo/wikification>

Скайп-чаты (*Калі жадаеце далучыцца да скайп-чатаў, пішыце ў мэйлінг ліст*)

Групы ў Фэйсбуку

facebook.com/BelarusianWikipedia

facebook.com/be.wikipedia

Групы ўкантакце

vk.com/belarusianwikipedia

vk.com/be.wikipedia

Ціўцер

twitter.com/Wikipedyja

twitter.com/be_wikipedia

Ліцэнзіі матэрыялаў Вікіпэдыі CC BY-SA

Што патрэбна ведаць аб правах на ўсе творы, малюнкi, выявы й іншыя матэрыялы, якія ўжо ёсць ці якія Вы цяпер размяшчаеце ў Вікіпэдыі?

Адной з умоваў карыстаньня Вікіпэдыяй зьяўляюцца правамерныя паводзіны. Паводле дзейных аўтарскіх правоў і іншых законаў можна:

- **чытаць і раздрукоўваць** артыкулы і іншыя мэдыя бескаштоўна;
- **рабіць унёсак і рэдагаваць** розныя сайты і праекты Вікімэдыі;
- **дзяліцца, распаўсюджваць і выкарыстоўваць** артыкулы й іншыя мэдыя пад вольнымі і адкрытымі ліцэнзіямі.

Патрэбна:

ліцэнзаваць увесь Ваш унёсак і зьмены на сайтах або праектах пад вольнай і адкрытай ліцэнзіяй (калі Ваш унёсак не ў грамадзкім набытку).

Чаму гэта важна?

Каб расло багацьце вольных ведаў і свабоднай культуры, усе карыстальнікі, якія ўдзельнічаюць у Вікіпэдыі, павінны прадстаўляць шырокія правы на свае творы грамадзкасьці, каб можна было

- паўторна распаўсюджваць і
- паўторна выкарыстоўваць унёсак свабодна,

так, каб такое выкарыстаньне было належным чынам

- прыпісана да аўтара і
- каб была такая ж свабода паўторнага выкарыстаньня і паўторнага распаўсюджваньня любых вытворных твораў.

Менавіта таму абраныя вольныя ліцэнзійныя дагаворы, умовы якіх найлепшым чынам адпавядаюць гэтай мэце.

Што такое вольныя ліцэнзіі?

Калі Ваш тэкст, малюнак, фота ахоўваюцца аўтарскім правам (зьяўляюцца творамі), і Вы маеце на іх аўтарскія правы, Вы дадаяце іх на ўмовах ліцэнзіі **Creative Commons Attribution-ShareAlike** («CC BY-SA») і **GNU Free Documentation License** («GNU FDL»).

Значэнне літараў ліцэнзіі Creative Commons:

CC – Creative Commons – Творчыя суполкі. Адно з найбольш вядомых сямействаў публічных ліцэнзій, якія прымяняюцца для прадастаўлення дазволу выкарыстоўваць творы, якія ахоўваюцца аўтарскім правам, у сетцы Інтэрнэт.

BY – Attribution – Прызначэнне аўтарства (Атрыбуцыя). Гэта вельмі значная частка ліцэнзій. Дзе варта, трэба аддаць належнае аўтару. Калі Вы ўкладваеце тэкст, Вы згодныя на тое, што Вашае аўтарства будзе пазначанае, часцей за ўсё праз гіпэрспасылку (URL). Кожны артыкул мае старонку гісторыі, дзе пералічваюцца ўсе аўтары і рэдактары. Таксама, устаўляючы чужы тэкст, Вы павінны пазначыць аўтара (аўтараў) гэтага тэксту.

SA – Share Alike – (Распаўсюджванне) на тых жа ўмовах. Усё, што змяняецца, ствараецца на матэрыяле, які знаходзіцца пад вольнай ліцэнзіяй, таксама распаўсюджваецца пад той жа ліцэнзіяй Творчых суполак.

Вы можаце паўторна выкарыстоўваць кантэнт, які знаходзіцца ў Вікіпедыі, у гэтым выпадку таксама неабходна, каб любое паўторнае выкарыстанне адпавядала згаданым ліцэнзіям. Тое ж самае тычыцца любых змяненняў, дапаўненняў тэкстаў або іншага кантэнту.

Вы маеце магчымасць устаўляць тэкст, які знайшлі дзесьці яшчэ альбо напісалі ў суаўтарстве, але тады Вы гарантуеце, што ён даступны на тых умовах, якія сумяшчальныя з ліцэнзіяй **CC BY-SA** або **GNU FDL**.

Нятэкставыя медыя могуць быць даступныя і пад іншымі ліцэнзіямі, галоўнае, што яны прытрымліваюцца мэты дазволу неабмежаванага паўторнага выкарыстання і паўторнага распаўсюджвання. Памятайце аб гэтым, дадаючы нятэкставыя медыя.

Калі ласка, майце на ўвазе, што гэтыя ліцэнзіі дазваляюць камэрцыйнае выкарыстанне Вашага ўнёску.

І нарэшце, нават калі Вы вырашылі ніколі больш не звяртацца да Вікіпедыі, згодна ліцэнзіяў вы абячаеце, што не скасуеце ў аднабаковым парадку і не паспрабуеце зрабіць несапраўднай любую ліцэнзію, якую Вы выдалі на свой тэкст альбо іншае медыя ў Вікіпедыі.

Ёсць яшчэ кантэнт, які знаходзіцца ўжо ў **грамадзкім набытку**, г. зн. што ён можа выкарыстоўвацца без дазволу праваўладальніка і без выплаты ўзнагароды. Дадавайце адважна! Аднак вельмі важна, каб Вы маглі пацвердзіць гэты факт.

Ліцэнзіі Творчых суполак
GFDL

Філія Творчых суполак у Беларусі

Кантакты

Стваральнікі брашуры:

Партнёры

